

Eesmärk: eksamisooritus või igapäevaelus kasutuskõlblik käsklus

Koolitusrutiini vahelduse toomine kinnistab koera oskusi. Kui koer toob lisaks apportesele ka kummikud ja 50 muud eset, muutub käsklus ka väljaspool võistlusolukorda palju praktilisemaks ja kasutuskõlblikumaks. Ära trenni alati platsi peal või koduõues. Püsilamamist võib harjutada kas või metsas kivi peal. Juurdetulek on eriti tähtis sooritus, mis peaks toimima absoluutselt igal pool. Kas sinu koer tuleb sujuvalt kõrvale kas või trepiastmetel? Ühenda omavahel erinevaid sooritusi, näiteks eseme kandmine ja kõrvalkäimine. Üllatused värskendavad harjutusi ja arendavad koera oskusi mitmekülgsemateks.

Paljud inimesed koolitavad oma koera eesmärgiga teha ära eksam, mis põhineb rangetel eeskirjadel. Trenne pole siiski mõtet planeerida ainult eeskirju järgides, sest rutiini vältimine muudab harjutused rõõmsamaks ja huvitavamaks ning õppimine on efektiivsem. Mõni koer teeb platsi peal nii täpset tööd, et jääb mulje nagu oleks ta ise eeskirjad sõna-sõnalt läbi lugenud. Teine tunneb kümneid käsklusi ja käemärke ning suudab neid täita igal pool, kuigi tema töö ei alga ja lõppe alati põhiasendist. Kumba käitumismalli tahaksid sina oma koera puhul näha?

Koera koolitatakse tihti nii, et ta on võimeline eksamitel oma ülesanded sooritama vastavalt eeskirjade nõudmistele. Ükskõik, kui hoolega ta käsklusi täidab eksamil, pole see ilmingimata rõõmustav tulemus, kuna tahaks ju, et koer täidaks käsklusi ka erinevates igapäevastes situatsioonides ja mitte ainult eeskirjades ettenähtud järjekorras. Õpetades koerale ainult harjutuste kompleksi tervikuna, õpib koer samas ka kiiresti ennetama sinu antud käsklusi. Harjutamine muutub igavaks ning etteaimatavaks nii koerajuhil kui koera jaoks. Koera oskus käskudele kuuletuda jääb ühekülgseks, kui koer harjub elemente tegema ainult teatud viisil: enne liikumise pealt seisma jäämist on alati kindel maa kõrvalkõndi, püsilamamine tehakse alati reas teiste koertega, aporti toomisel kasutatakse alati ühte ja sama puidust eset.

Kui eesmärgiks on võistelda, peab loomulikult eeskirju teadma, aga pole praktiline koolitada ainult eeskirjadest lähtudes. Rutiini rikkumine nõuab küll koerajuhilt rohkem pingutamist trenni ettevalmistamisel, aga see elavdab harjutusi ning parandab lõpptulemust ehk koera koolitatusetaset. Mida mitmekesisemad ja varieeruvamad on sinu harjutused, seda osavamaks ja enesekindlamaks koer areneb. Õpetatud käsklustel on suurem väärtus, kui koer oskab peale terviklike eksamielementide ka mitmeid üksikuid käsklusi, mida saab talle anda vastavalt vajadusele erinevates olukordades.

Mõnikord põhjendatakse täpselt eeskirjade järgi koolitamist sellega, “et koer ei läheks segadusse ja teaks täpselt, mida ta tegema peab”. Taoline põhjendus ei pea vett, sest just põhjalik koolitus aitab koera üle olukordadest, kus ta muidu võiks segadusse sattuda. Kui koer on harjunud täitma käsklusi võimalikult erinevates situatsioonides, siis saab ta oma ülesannetega ka eksamil paremini hakkama ega ehmata, kui ette tuleb ootamatu situatsioon. Range rutiini järgi koolitatud koer võib sattuda segadusse isegi pisemate uudsete ja häirivate asjaolude puhul, mis eksamisituatsioonis ette võivad tulla, näiteks tavapärasest erinevad ruudumärgid sõnakuulelikkuse eksamil.

Koolitamine hakkab peale planeerimisest

Koolitamine ei hakka peale sellest hetkest, kui minnakse platsile trenni tegema, tegelik töö algab planeerimisest, mis toimub siis, kui koer alles oma pesas pikutab. Alusta nii, et jagad erinevad eksamisooritused vajaminevad oskused väikesteks osadeks. Mõtle järele, millistest osasooritustest koosnevad erinevad harjutuste komplektid. Pane paika, mis olukordades tahad, et sinu koer tuleks toime nende harjutusüksustega – osa nendest kuulub ju mitmesse eksamielementi. Seda just siis, kui tahad harrastada mitmesuguseid alasid, kus sama tegevus võib korduda erinevates sooritustes natuke erinevana. Näiteks sõnakuulelikkuse eri klassides ja elementides peab lamama mineku harjutust tegema põhiasendist koerajuhi kõrval seistes (püsilamamine), kõrvalkäimisest ilma peatumata (liikumise pealt lamama minek), juurdetuleku ajal keset sooritust, kaugjuhtimises istuvast või seisvast asendist lamamine ning ettesaatmises peale seda, kui koerajuht on saatnud koera ruutu. Selmet hakata koerale õpetama ükshaaval eksamielemente tervikuna, õpeta koerale üksikud osasooritused (ehk käsklused) paljudes erinevates olukordades. Näiteks lamama mineku oskamise eelnimetatud erinevates elementides saab alguse sellest, et alustad koerale võimalikult korrektse lamama mineku õpetamisest: kõigepealt enda lähedal, siis tasapisi kaugemal, alguses jääd ise paigale, siis liigud ise edasi. Alles siis, kui lamama minek on kõikides võimalikes olukordades selge, on õige hakata ühendama seda teiste eksamiülesande osadega.

Õpeta koerale alati ühte asja korraga. Pole vaja teha ühe harjutuskorra ajal lamama minekut kümnel eri moel, pigem harjuta ühel nädalal näiteks istumisest lamama minekut ja võta eesmärgiks suurendada vahemaad enda ja koera vahel kahest meetrist viieni. Kui see on selge, jätkka seismisest lamamaminekuga. Nii võid peagi täheldada koera arenemist ja muutusi tema käitumises.

Kordamine on tarkuse ema

Kui õpetad koerale üksikuid osasooritusi mingis teatud situatsioonis, korda harjutust hulgaliselt ja premeeri koera pärast iga sooritust. Kui koer teeb ühe, kaks või kolm korda õigesti, siis ära arva, et ta juba oskab seda harjutust. Kui koer on õigesti teinud 50 või 100 korda, siis võib tema oskusi juba tunduvalt rohkem usaldada.

Ära tee kõiki kordusi ühe trenni käigus. Tee näiteks kolm kuni kümme kordust seerias (koera keskendumisvõimet silmas pidades), tee väike paus ja siis uus seeria. Hoiu ühe harjutuse kordused ühesugustena: anna samasugune preemia samasugusel viisil iga õige soorituse eest. Jälgi, et harjutus oleks sujuv, nii et koeral oleks võimalus sooritus kiiresti uuesti teha. Mida rohkem kordad, seda sujuvama soorituse koer õpib.

Kui koer teab, mida ta peab tegema ja ta kordab tahetud sooritust uuesti ja uuesti, võib ühendada soorituse oma valitud käsklussõna või käemärgiga. Kindla soorituse õppimine eeldab, et harjutusi tehakse igal pool. Algharjutused tehakse rahulikus kohas, pärast seda siirdutakse harjutama kordusi erinevates kohtades, erinevatel kellaaegadel, erinevatel inimeste või koerte juuresolekul või teiste häirijate läheduses.

Kui üksikud osasooritused on käpas ja koer kuuletub kindlalt käsklustele, võid hakata ühendama osasooritusi sellisteks harjutuste komplektideks nagu sa tahad. Pea meeles, et edened ka siis tükikaupa. Ära nõua koera käest viit osasooritust korraga, kui ta on harjunud tegema ainult ühte. Harjuta kõiki osasoorituste kombinatsioone piisavalt, jälle erinevates situatsioonides ja kohtades.

Paraja lõpptulemuse saad, kui ei õpeta koerale samu soorituste kombinatsioone ainult eeskirjades nõutavalt viisil. Kui õpetad koerale ka selliseid kombinatsioone, mida eksamil ei nõuta, kindlustad selle, et koer ei hakka sooritusi ennetama, vaid peab iga kord eraldi hoolega jälgima, mida talt seekord nõutakse.

Et koer ei ajaks nõutavaid asju segi, peab harjutuses alati premeerima õigeaegselt kui koer teeb just seda, mida püüad talle momendil õpetada. Koer peab teadma, mis asja eest ta preemia saab. Nõudmiste tase peab olema nii madal, et koeral on võimalus pidevalt õnnestuda. Kui õnnestumisi tuleb harva, on probleem tõenäoliselt mõnes eelnimetatud õppimise eelduses.

Iga käsklust peab piisavalt kordama ja harjutama. Kui palju on piisav, sõltub suuresti koerast. Ühtesid segavad rohkem erinevad häirijad, teised jälle töötavad pommikindlalt sõltumata koha või situatsiooni vahetumisest. Koerajuht, kes harjutab palju, õpib aru saama, kui palju koer vajab harjutuse kordamist, et saavutada töökindlus.

Harjutamine ei tohi muutuda rutiinseks

Kuigi koer on õppinud selgeks üksikud osad ja oskab neid õiges järjekorras teha, ei tohi veel unustada end harjutama ainult eksamielemente tervikuna või klammerduda eeskirjadesse. Harjutamine ja koolitamine muutuvad mõlemale palju meeldivamaks ja motiveerivamaks kui harjutused sisaldavad üllatuslikke, vahest isegi lihtsaid ülesandeid. Kuigi koer on juba küllalt kaugele arenenud, ta suudab olla 10 minutit püsilamamises, otsida figuranti 300m pika raja pealt või teha 12 kepi pikkust slaalomit, tule vahetevahel tagasi lihtsamate harjutuste juurde. Iga kord pole vaja püüelda raskemate harjutuste suunas, koerale pole hea tekitada mäluhõõrdumist, et harjutamine tähendab alati tohutut pingutust ja ajutööd.

Mõnikord tasub hüpata tagasi isegi päris lihtsate algusharjutusteni, eriti juhul, kui olete juba pikka aega järjest iga treeningu ajal töötanud uue raske asja kallal. Üllatuslik preemia ja vabastamine "keset" sooritust ergutab koera. Kui mõnikord teete ainult poole minuti pikkuse püsilamamise, ühe otse saatmise otsingul või kuue kepi pikkuse slaalomi, on koeral kergem ülesanne edukalt sooritada ja seeläbi säilib tema töötahe. Vahetevahel hästi lihtsate harjutuste tegemine ei õpeta koera vähem pingutama, vaid suurendab tegutsemisrõõmu, mis omakorda soodustab edasist õppimist.

Vaheldust koolituses aitab säilitada ka harjutuste järjekorra muutmine. Tee trenni erinevatel aegadel, ükskord enne, teinekord pärast jalutuskäiku, mõnikord jalutuskäigu ajal. Kui tavaliselt käid kuulekusplatsil harjutamas enne otsingutrenni, siis teinekord jäta kuulekusetrenn üldse järgmiseks hommikuks või käi harjutamas tagasiteel. Ära tee iga kord enne jäljetrenni esemete otsimist – tee vahepeal ainult paar-kolm esemete harjutust ning jäta jälg sel päeval tegemata. Igasugune muutus tavapärases treeninguprogrammis toob harjutamisse juurde uut innukust ja teisalt tõstab harjutuste erineval viisil tegemine ka nende raskusastet.

See artikkel on ilmunud Soome Kennelliidu ajakirjas Koiramme a. 2005